

Gelirler ve Giderler

14

Gelirler	Giderler
Komisyon Gelirler Hs.	Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri Hs.
400	450
6	650
150	250
Faiz Gelirler Hs.	Genel Yönetim Giderleri
150	150
115	2250
Kira Gelirler Hs.	Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hs.
150	650

İşletmelerin dönem içindeki faaliyetleriyle ilgili işlemleri sadece varlıklarını ve kaynaklarını etkilemez; bu işlemlerden bazıları işletmelerin özsermayelerinde artış yaratan gelir, bazıları da özsermayelerinde azalış meydana getiren gider niteliklidir. İşletmeler için en önemli gelir (ya da basılat) kalemi "satışlar" dır. Buna karşılık en önemli gider (ya da maliyet) kalemi "satılan malların maliyeti" dir. Bu iki önemli gelir ve gider kalemi "7 Stoklar" ünitesinde işlenmiştir. Bu ünite de dönemsellik ilkesinin bir gereği olarak, sadece döneme ait gelir ve giderlerin ilgili gelir ve gider hesaplarına kaydedilmesi temel alınarak konular açıklanacaktır.

Bu ünitenin kolay anlaşılabilmesi için "Hesaplar" başlıklı 3 nolu üniteyi tekrar gözden geçirin. Bu üniteyi "Gelir ve Giderlere Ait Dönemsonu İşlemleri" başlıklı 19 nolu ünite ile ilişkili olarak değerlendiriniz.

Amaçlarımız

Bu üniteyi okuduktan sonra;

1. Gelir nedir? Tekdüzen Hesap Planında (T.H.P) yer alan gelir hesapları nelerdir? Dönemsellik ilkesi temel alınarak gelirler nasıl muhasebeleştirilir?
2. Gider nedir? T.H.P nında yer alan gider hesapları nelerdir? Dönemsellik ilkesi temel alınarak giderler nasıl muhasebeleştirilir? Faaliyet ve finansman giderleri dönem içinde hangi hesaplarda izlenir? konularında gerekli bilgi ve becerilere sahip olabilirsiniz.

GELİRLER VE GİDERLERİN KAPSAMI VE İLGİLİ HESAP GRUPLARI

İşletmeler amaçlarına ulaşabilmek için faaliyetleri sırasında çok sayıda mali nitelikte işlemler gerçekleştirirler. Bu işlemlerden bazıları işletmenin sadece varlıklarında ve borçlarında değişme yaratırken, bazıları özsermayesinde de değişimler, yani özsermayesinde artış ya da azalışlar meydana getirirler. Bilindiği gibi, işletmenin özsermayesinde değişme yaratmayan işlemler bilanço hesaplarında muhasebeleştirilirler. Buna karşılık işletmenin özsermayesinde artış yaratan gelirler ile azalış yaratan giderler, Gelir Tablosu Hesapları adı verilen hesaplara kaydolunur.

DÜŞÜNELİM

Tekdüzen Hesap Planında gelir tablosu hesap grupları nelerdir?

Gelir tablosu hesapları içinde yer alan gelir ve gider hesapları işletmenin ticaret, hizmet veya üretim işletmesi oluşuna ve büyüklüğüne göre çeşitlilik gösterir. Gelir ve gider yaratan olaylar ana faaliyetlere bağlı olarak doğabileceği gibi (olağan gelir ve karlar), işletmede tekrarı normal olmayan ve ana faaliyet dışındaki bazı işlemler sonucu (olağandışı gelir ve karlar) doğabilir. Gelir tablosundan yararlanarak işletme hakkında karar verme durumunda olanlara bu bilgilerin ayrı ayrı sunulması gerekir.

3. Ünite de bütünü verilen Tekdüzen Hesap Planının 6 nolu hesap sınıfını gelir tablosu hesapları oluşturmaktadır. Bu hesaplar gelir tablosunda yer alacak bilgileri toplamaya ve izlemeye yarayan hesaplardır. THP'inde gelir ve giderlere ait hesap grupları ve büyük defter hesapları ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

Gelir tablosu hesapları şu hesap gruplarından oluşur:

- 60 Brüt Satışlar
- 61 Satış İndirimleri (-)
- 62 Satışların Maliyeti (-)
- 63 Faaliyet Giderleri (-)
- 64 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar
- 65 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-)
- 66 Finansman Giderleri (-)
- 67 Olağandışı Gelir ve Karlar
- 68 Olağandışı Gider ve Zararlar (-)
- 69 Dönem Net Karı (Zararı)

SIRA SİZDE

Yukarıda verilen hesap gruplarındaki rakamlara göre işletme hangi sonuçlarla karşılaşabilir?

Bu hesap gruplarının sıralanışı aynı zamanda özet gelir tablosunun düzenidir. Muhasebeyle ilk kez karşılaşan siz 1. Sınıf öğrencilerine yukarıdaki grupların ve bunların içinde yer alan büyük defter hesaplarının tümünü ele almak bu aşamada öğretim açısından pek uygun olmamaktadır. Bu nedenle bu ünite de söz konusu gelir ve gider hesaplarının bazılarına değinilecektir.

Dönemin faaliyet sonucunun (dönem net karı veya zararı) belirlenebilmesi için gelir ve giderlere ilişkin dönemsel tahakkuk ve ayarlama işlemleri ile "690-Dönem Karı veya Zararı Hesabı" na devredilerek kapatılma işlemleri 19 Nolu "Gelir ve Giderlere Ait Dönemsonu İşlemleri" başlıklı Ünite de açıklanacaktır.

SIRA SİZDE

Gelir tablosu hesap grupları hangi mali tablonun düzenlenmesine olanak sağlar?

GELİRLER VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Gelir nedir? T.H.P nında yer alan gelir hesapları nelerdir? Dönemsellik ilkesi temel alınarak gelirler nasıl muhasebeleştirilir?

Gelir; işletmenin ana faaliyet konusuna giren mal veya hizmet satışlarından veya ana faaliyet konusu dışında kalan varlıkların satışından ve faiz, kira, kar payı (temettü) vb.lerinden elde edilen brüt tutardır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi gelir brüt kavramdır.

Gelir, kar değil, hasılat anlamındadır.

DİKKAT

Tekdüzen hesap planındaki gelir grupları: 1) Brüt satışlar, 2) Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar, 3) Olağandışı gelir ve karlar şeklinde üç ana gruba ayrılmaktadır.

Bu gruplama ve ilgili büyük defter hesapları, Tezdüzen Hesap Planındaki kodlamalarıyla aynen şöyledir:

- 60 BRÜT SATIŞLAR
 - 600 Yurtiçi Satışlar
 - 601 Yurtdışı Satışlar
 - 602 Diğer Gelirler
- 64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR
 - 640 İştiraklerden Temettü Gelirleri
 - 641 Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri
 - 642 Faiz Gelirleri
 - 643 Komisyon Gelirleri
 - 644 Konusu Kalmayan Karşılıklar
 - 645 Menkul Kıymet Satış Karları
 - 646 Kambiyo Karları
 - 647 Reeskont Faiz Gelirleri
 - 649 Faaliyetle İlgili Diğer Gelir ve Karlar
- 67 OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR
 - 671 Önceki Dönem Gelir ve Karları
 - 679 Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar

Yukarıda sıralanan gelir hesaplarının bazıları daha önceki üniteler işlenirken, çift taraflı kayıt yönteminin gereği kaçınılmaz olarak işlem gördü ve açıklandı. Özellikle "Yurtiçi Satışlar Hesabı", ana faaliyet konusu brüt gelir (hasılat) olarak 7 Nolu "Mal Alım-Satım İşlemleri" başlıklı üniteye ayrıntılı olarak ele alındı.

Gelir hesaplarının tümü dönem içinde alacaklı çalışır. Yani alacak taraflarına kayıt yapılır. Dolayısıyla gelir oldukça ilgili gelir hesabı mutlaka alacak kalanı verir.

DİKKAT

Gelir hesaplarından "600 Yurtiçi Satışlar Hs.", "642 Faiz Gelirleri Hs.", "645 Menkul Kıymet Satış Karları Hs." daha önceki ünitelerde ele alınmıştır. Diğerleri de yeri geldikçe sonraki ünitelerde ele alınacaktır. Aşağıda, doğan gelirlerin ilgili gelir hesaplarının alacaklarına kaydedileceğini bir kez daha vurgulamak için sadece kira gelirleri ve temettü gelirlerinin muhasebeleştirilmeleri örneklendirilecektir.

ÖRNEK

İşletme, 1.4.200. tarihinde varlıkları arasındaki bir binasının 1 aylık kirası karşılığı 250.000.000 lirayı tahsil etmiştir.

1.4.200.			
100 KASA HS.		250.000.000	
	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS. - Kira Gelirleri		250.000.000

T.H.P'ında "kira gelirleri" için ayrı bir büyük defter hesabı bulunmadığından bu gelir için "649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar Hesabı" altında yardımcı hesap açılmıştır.

DÜŞÜNELİM

Tahsil edilen kiranın bir bölümü gelecek döneme ait ise, bu işlem nasıl muhasebeleştirilir?

Kiranın tahsil edildiği dönem ile ait olduğu dönem arasında farklılık olması durumunda gelecek dönem için tahsil edilen kiralardan muhasebeleştirilmesi ayrı bir özellik gösterir. Kira peşin tahsil edildiğinde tahsil edilen kiranın gelecek döneme ait olan bölümü, bu dönemin geliri olmadığından ve bir anlamda da işletmenin kiralayana borcu olduğundan pasif karakterli bir bilanço hesabı olan "480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabı"nın alacağına kaydedilir.

DİKKAT

Dönemsellik ilkesi gereği sadece döneme ait gelirler ilgili gelir hesabına kaydedilmelidir.

ÖRNEK

İşletme, 1.4.2002 tarihinde varlıkları arasında bulunan ve kiraya verilen mağazanın Nisan 2002/Mart 2003'e ait 12 aylık kira tutarı toplamı 3.600.000.000 lirayı peşin tahsil etmiştir.

1.4.2002			
100 KASA HS.		3.600.000.000	
	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS. - Kira Gelirleri		2.700.000.000
	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HS.		900.000.000

Bu işletmenin sadece yıl sonlarında mali tablo düzenlediğini kabul ederek muhasebe kaydını yapalım:

Bu örnekte kiraya verilen mağazanın aylık kirası 300.000.000 liradır. Nisan 2002-Aralık 2002 süresi için 9 aylık kira tutarı 2.700.000.000 lira bilanço günü 31.12.2002 tarihinde dönem geliri olarak gerçekleşecektir. Bu nedenle bu tutarın tamamı ilgili gelir hesabının alacağına kaydedilmiştir. 2002 yılının ilk üç ayı için peşin alınan 900.000.000 lira ise, ilgili pasif karakterli bilanço hesabına alacak kaydedilmiştir.

"480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabı"ndaki 900.000.000 liralık peşin alınan kira 31.12.2002 tarihinde "380 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabı"na aktarılır.

31.12.2002			
480 GELECEK YILLARA AİT			
GELİRLER HS.		900.000.000	
380 GELECEK AYLARA AİT			
GELİRLER HS.			900.000.000

"380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı"ndaki tutarlar 2003 yılında gelir olarak gerçekleştiği ilgili gelir hesabının alacağına aktarılır.

Örneğin, Ocak/2003 kira geliri şu şekilde muhasebeleştirilir:

31.1.2003			
380 GELECEK AYLARA AİT			
GELİRLER HS.		300.000.000	
649 DİĞER OLAĞAN GELİR			
VE KARLAR HS.			300.000.000
- Kira Gelirleri			

Sadece yıl sonunda mali tablolar düzenlenen işletmeler "380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı"ndaki 900.000.000 lirayı 31.3.2003 tarihinde ya da en geç 31.12.2003 tarihinde tek maddeyle "649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar Hesabı"na devrederek kapatabilirler.

Gelirlerin muhasebeleştirilmesi için bir örnek daha verelim.

İşletme, 15.4.200. tarihinde, iştiraki bulunan İlkfen Anonim Şirketinden 280.000.000 lira temettü (kar payı) gelirinin doğduğunu öğrenmiştir.

ÖRNEK

15.4.200.			
132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR HS.		280.000.000	
- Temettü Alacakları			
640 İŞTİRAKLERDEN			
TEMETTÜ GELİRLERİ HS.			280.000.000

Gelir hesapları özsermayedeki artışları göstermeleri açısından alacak kalanı verirler. Bu nedenle dönem sonlarında gelir hesapları borçlandırılarak "690 Dönem Karı veya Zararı Hesabı" na devredilir.

İşletme, sahibi olduğu bir işyerini 1.12.200. tarihinde kiraya vermiş, 2 aylık kira tutarı 900.000.000 lirayı peşin tahsil etmiştir. Bu işlem nasıl muhasebeleştirilecektir?

SIRA SİZDE

GİDERLER VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Gider nedir? T.H.P nında yer alan gider besapları nelerdir? Dönemsellik ilkesi temel alınarak giderler nasıl muhasebeleştirilir? Faaliyet ve finansman giderleri dönem içinde hangi besaplarda izlenir?

Gider, gelir (hasılat) sağlama amacıyla meydana gelen varlık tükenmeleridir. Giderler işletmelerin özsermayelerinde azalışa yol açar.

DÜŞÜNELİM

Giderler hangi hesaplar da muhasebeleştirilebilir?

Giderler, işletmenin türüne (ticaret işletmesi, hizmet işletmesi ya da üretim işletmesi oluşuna) ve büyüklüğüne göre çeşitlilik gösterir. Tekdüzen hesap planındaki gider grupları: 1) Satışların maliyeti, 2) Faaliyet giderleri, 3) Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar, 4) Finansman giderleri, 5) Olağandışı gider ve zararlar, şeklinde beş ana gruba bölünmektedir.

Bu gruplama ve ilgili büyük defter hesapları, Tekdüzen Hesap Planındaki kodlarıyla aynen şöyledir:

- 62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
 - 620 Satılan Mamuller Maliyeti
 - 621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti
 - 622 Satılan Hizmet Maliyeti
 - 623 Diğer Satışların Maliyeti
- 63 FAALİYET GİDERLERİ (-)
 - 630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri
 - 631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
 - 632 Genel Yönetim Giderleri
- 65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)
 - 653 Komisyon Giderleri
 - 654 Karşılık Giderleri
 - 655 Menkul Kıymet Satış Zararları
- 66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-)
 - 660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri
 - 661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri
- 68 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)
 - 680 Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları
 - 681 Önceki Dönem Gider ve Zararları
 - 689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar

Yukarıda sıralanan "gider hesapları"nın bazıları önceki üniteler işlenirken, çift taraflı kayıt yönteminin gereği kaçınılmaz olarak işlem gördü ve açıklandı. Bu Genel Muhasebe kitabında ticaret işletmelerini temel aldığımız için "621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hesabı", 7 Nolu "Mal Alım-Satım İşlemleri" başlıklı üniteye ele alınmıştır.

DÜŞÜNELİM

Yıl içinde "Faaliyet Giderleri" ve "Finansman Giderleri" hangi hesaplarda izlenir?

Tekdüzen Hesap Planında; faaliyet ve finansman giderlerinin, dönem içinde doğduklarında gelir tablosu hesapları içinde yer alan 6 kod sayısıyla başlayan gider hesaplarına kaydedilmeyip; 7. gruptaki maliyet hesaplarına kaydedilmesi ve dönemsonlarında ilgili gelir tablosu hesaplarına aktarılması öngörülmüştür.

Faaliyet ve finansman giderlerinin dışındaki giderler doğrudan 6 kod sayısı ile başlayan gider hesaplarına kaydedilmektedir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği, dönem içinde oluşan maliyet giderlerinin THP 7. gruptaki 7/A veya 7/B seçeneklerinden biri ile izlenilmesini istemektedir.

Hangi işletmelerin hangi seçeneği uygulayacakları Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği No. 3 te belirtilmiştir.

Ticaret işletmeleri aktif ve satış toplamları ne olursa olsun 7/A veya 7/B seçeneklerinden istedikleri birini uygulayabilecektir.

İşletmelerin muhasebe uygulamaları kullanılacak kayıt şeklini ve hesapları etkiler mi?

Tekdüzen Hesap Planı çerçevesinde giderlerin kaydında kullanılacak giderler hesap grubu olan 7/A Seçeneğinde giderler (maliyetler) büyük defterde fonksiyon esasına göre bölümlenir. Bu hesaplarda toplanan giderler, 6 kodlu sınıftaki gelir tablosuna gider hesaplarına aktarılmaktadır. Bu aktarma işlemleri 19. üniteye ele alınacaktır.

Faaliyet giderleri, üretim ve satış maliyetlerine yüklenmeyen işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili giderleri ifade eder.

7/A Seçeneğini benimseyen bir ticaret işletmesinin kullanacağı faaliyet ve finansman giderlerine ilişkin hesaplar şunlar olacaktır:

- 760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri Hs.
- 770 Genel Yönetim Giderleri Hs.
- 780 Finansman Giderleri Hs.

Bu kitapta faaliyet giderlerinin ve finansman giderlerinin muhasebeleştirilmesinde 7/A seçeneği benimsenmiş ve yukarıda sıraladığımız gider hesapları kullanılmıştır.

İşletmenin giderleri yukarıda verilen gider hesaplarından başka hesaplarda izlenebilir mi?

7/B Seçeneğinde maliyet giderleri büyük defterde çeşit esasına göre izlenmektedir. Bu hesaplarda biriken giderler dönemsonlarında düzenlenen gider dağıtım tabloları aracılığıyla fonksiyonlarına dönüştürülür ve Tekdüzen Hesap Planındaki 6 kodlu sınıftaki gelir tablosu gider hesaplarına aktarılır.

Bu seçeneği uygulayacak işletmeler aşağıda verilen 79. Gruptaki hesapları kullanırlar:

79 GİDER ÇEŞİTLERİ

- 790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri Hs.
- 791 İşçi Ücret ve Giderleri Hs.
- 792 Memur Ücret ve Giderleri Hs.
- 793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler Hs.
- 794 Çeşitli Giderler Hs.
- 795 Vergi Resim ve Harçlar Hs.
- 796 Amortisman ve Tükenme Payları Hs.
- 797 Finansman Giderleri Hs.
- 798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hs.

7/B Seçeneğine ve dönemsonu kapanış kayıtlarına ilişkin daha ayrıntılı bilgi 2. sınıfta "Muhasebe Uygulamaları" kitabında verilecektir.

Önceki ünitelerde gerek gelir tablosu gider hesaplarını; gerekse 7/A seçeneğine göre faaliyet ve finansman giderleri hesaplarının işleyişine örnekler verildi ve dönemsonu işlemleri sırasında da verilmeye devam edilecektir.

Aşağıda kısmen dönemsellik ilkesini temel alan, kısmen de bu konuyu pekiştiren örnekler 7/A seçeneğine göre işlenmeye devam edilecektir.

Gider hesaplarının tümünün dönem içinde borç kaydı alacaklarını unutmayınız.

ÖRNEK

İşletme 6.5.200. tarihinde 121220 nolu makbuz karşılığı Türkiye Elektrik Kurumuna 75.000.000 lira elektrik gideri ödemiştir. Bu tutarın 25.000.000 lirası "pazarlama" gider yerine 50.000.000 lirası da "yönetim" gider yerine aittir. (KDV ihmal edilmiştir.)

6.5.200.			
760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.		25.000.000	
- Elektrik Giderleri			
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.		50.000.000	
- Elektrik Giderleri			
100 KASA HS.			75.000.000

Dönem içinde fonksiyon esasına göre kaydı yapılan giderler, dönem sonunda gelir tablosu hesaplarına aktarılacaktır.

ÖRNEK

İşletme, 1.5.200. tarihinde muhasebe departmanı olarak kullanılmak üzere kiralandığı yerin 1 aylık kirası 200.000.000 liradan % 20 gelir vergisi kestikten sonra (G.V.K. m. 70, 94/6) 160.000.000 lirayı depo sahibi Bilal Giray'a ödemiştir.

1.5.200.			
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.		200.000.000	
- Kira Giderleri			
360 ÖD.VERGİ VE FONLAR HS.			40.000.000
- Öd. Gelir Vergisi			
100 KASA HS.			160.000.000

DÜŞÜNELİM**Ödenen kiranın bir bölümü gelecek döneme ait ise, bu işlem nasıl muhasebeleştirilir?**

Kiranın ödendiği dönem ile ait olduğu dönem arasında farklılık olması durumunda ödenen kiralardan muhasebeleştirilmesi özellik gösterir. Kira bedeli peşin ödendiğinde ödenen kiranın gelecek döneme ait bölümü, bu dönemin gideri olmadığından ve bir anlamda da işletmenin mülk sahibinden alacağı olduğundan aktif karakterli bir bilanço hesabı olan "280 Gelecek Yıllara Ait Giderler Hesabı"nın borcuna kaydedilir.

DİKKAT

Dönemsellik ilkesi gereği, sadece döneme ait giderler ilgili gider hesabına kaydedilmelidir? Gelecek Yıllara Ait Giderler Hesabı, içinde bulunulan dönemin gideri değil, giderin ait olduğu yıl için gider olacaktır.

ÖRNEK

İşletme, 1.5.2002 tarihinde yönetim binası olarak kiralandığı bir yerin Mayıs 2002/Nisan 2003 e ait 12 aylık kira tutarı 4.800.000.000 lirayı % 20 (960.000.000 TL) gelir vergisi kestikten sonra gayrimenkul sahibi Veli Çınar'a ödemiştir.

Bu işletmenin sadece yıl sonlarında bilanço ve gelir tablosu düzenlediğini varsayarak muhasebe kaydını yapalım.

1.5.2002		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	3.200.000.000	
- Kira Giderleri		
2002 yılının 8 ayına ait		
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HS.	1.600.000.000	
- 2003 yılına ait kira tutarı		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS.		960.000.000
- Öd. Gelir Vergisi		
100 KASA HS.		3.840.000.000

Bu örnekte kiralanın binanın aylık kirası 400.000.000 liradır. Mayıs 2002/Nisan 2003 süresi için 8 aylık kira tutarı 3.200.000.000 lira, bilanço günü 31.12.2002 tarihinde, o dönemin gideri olarak gerçekleşecektir. Bu nedenle bu 3.200.000.000 lira ilgili gider hesabının borcuna kaydedilmiştir. 2002 yılının ilk dört ayı için peşin ödenen 1.600.000.000 lira ise, ilgili aktif karakterli bilanço hesabına borç kaydedilmiştir.

"280 Gelecek Yıllara Ait Giderler Hesabı"ndaki 1.600.000.000 liralık peşin ödenen kira 31.12.2002 tarihinde "180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı"na aktarılır.

31.12.2002		
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.	1.600.000.000	
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HS.		1.600.000.000

"180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı"ndaki tutarlar 2003 yılında gider olarak gerçekleştiği ilgili gider hesabının borcuna aktarılır.

Örneğin, Ocak/2003 kira gideri şu şekilde muhasebeleştirilir:

31.1.2003		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	400.000.000	
- Kira Giderleri		
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.		400.000.000

Sadece yıl sonlarında bilanço ve gelir tablosu düzenleyen işletmeler "180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı"ndaki 960.000.000 lirayı 30.4.2003 tarihinde ya da en geç 31.12.2003 tarihinde tek maddeyle "770 Genel Yönetim Giderleri Hesabı"na devrederek kapatabilirler.

İşletme, 1.3.200. tarihinde Bilgi Danışmanlık Şirketi'ne 12 aylık danışmanlık ücreti tutarı 3 milyar lirayı peşin ödemiştir. Bu işlem nasıl muhasebeleştirilecektir? (KDV ihmal edilmiştir.)

SIRA SİZDE

Özet

Gelir nedir? T.H.P.'nında yer alan gelir hesapları nelerdir? Dönemsellik ilkesi temel alınarak gelirler nasıl muhasebeleştirilir?

- Gelir, işletmenin ana faaliyet konusuna giren mal ve hizmet satışlarından veya ana faaliyet konusu dışında kalan varlıkların satışından ve faiz, kira, kar payı (temettü) v.b lerinden elde edilen değerlerin brüt tutarıdır.
- Elde edilen gelirlerin en önemlisi işletmenin ana faaliyetlerinden elde ettiği mal ve hizmet satış gelirleridir ve "Satışlar Hesabı"nda izlenir. İşletmenin ana faaliyetleri dışında kalan gelirleri: 1) Olağan gelir ve karlar ve 2) Olağandışı gelir ve karlar şeklinde iki ana gruba ayrılır ve Tekdüzen Hesap Planında bu gelir grupları için önerilen gelir hesaplarına kaydedilir. Söz konusu gelir ve karlar işletmelere göre çeşitlilik gösterir.
- Dönemsellik ilkesinin bir gereği olarak, sadece döneme ait gelirler ilgili gelir hesabına kaydedilir. Peşin tahsil edilmiş gelirler pasif karakterli bir bilanço hesabı olan "380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı"na (ya da "480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabı"na) kaydedilir.

Gider nedir? T.H.P. nında yer alan gider hesapları nelerdir? Dönemsellik ilkesi temel alınarak giderler nasıl muhasebeleştirilir? Faaliyet ve finansman giderleri dönem içinde hangi hesaplarda izlenir?

- Gider, gelir (hasılat) sağlama amacıyla meydana gelen varlık tükenmesidir. Giderler işletmelerin özsermayelerinde azalışa yol açar.
- İşletme giderlerinin en önemlisi satış hasılatının elde edilmesi yolunda meydana gelen aktif (varlık) tükenmesi olan "Satılan Malın Maliyeti"dir. Mal alım satımı ile doğrudan ilgili olmayan giderler Tekdüzen Hesap Planında: 1) Faaliyet Giderleri, 2) Olağan Gider ve Zararlar, 3) Finansman Giderleri ve 4) Olağandışı Gider ve Zararlar şeklinde dört ana gruba ayrılmıştır.
- İşletme dönemi içinde maliyet giderlerini muhasebeleştirme için 7/A veya 7/B seçeneğinden birini uygulamak durumundadır. 7/A seçeneğini benimseyen bir işletmenin kullanacağı faaliyet ve finansman giderlerine ilişkin hesaplar şunlardır:
 - 760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabı
 - 770 Genel Yönetim Giderleri Hesabı
 - 780 Finansman Giderleri Hesabı
- Dönemsellik ilkesince sadece döneme ait giderler ilgili gider hesabına kaydedilir. Peşin ödenmiş giderler aktif karakterli bir bilanço hesabı olan "180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı"na (ya da 280 Gelecek Yıllara Ait Giderler Hesabına) kaydedilir.
- Dönemsonunda gelir hesapları alacak kalanı vermeleri nedeniyle borçlandırılarak; gider hesapları da borç kalanı vermeleri nedeniyle alacaklandırılarak "Dönem Karı veya Zararı Hesabı"na aktarılır.

Kendimizi Sınavalım

Bu üniteyi anlayıp anlayamadığınızı ölçmek için aşağıdaki soruları, sınav oluyormuş gibi cevaplayınız. Doğru cevapları ünitenin sonunda bulacaksınız. Başarı durumunuza göre ünitenin tümüne ya da cevaplayamadığınız sorulara ilişkin bölümleri yeniden çalışıp çalışmayacağınıza kendiniz karar verin. **UNUTMAYINIZ Kİ, SİZİ DEĞERLENDİRECEK KİŞİ, ŞU ANDA YİNE SİZSİNİZ.**

1. Gelir ve gider hesaplarına topluca ne ad verilir?

- Bilanço hesapları
- Mizan hesapları
- Gelir tablosu hesapları
- Hasılat hesapları
- Fon akım tablosu hesapları

2. Aşağıdakilerden hangisi "Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar" kapsamında **yer almaz**?

- İştiraklerden Temettü Gelirleri
- Faiz Gelirleri
- Menkul Kıymet Satış Karları
- Kambiyo Karları
- Yurtdışı Satışlar

3. Aşağıdaki yevmiye kayıtlarından hangisi **yanlıştır**?

a.

100 KASA HS.	XXX	
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.		XXX

b.

102 BANKALAR HS.	XXX	
642 FAİZ GELİRLERİ HS.		XXX

c.

120 ALICILAR HS.	XXX	
600 YURTDIŞI SATIŞLAR HS.		XXX

d.

760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.	XXX	
100 KASA HS.		XXX

e.

100 KASA HS.	XXX	
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.		XXX

4.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	XXX	
100 KASA HS.		XXX
360 ÖD.VERGİ VE FONLAR HS.		XXX

Bu yevmiye kaydı aşağıdaki işlemlerden hangisine aittir?

- Elektrik gideri ödemesine
- Kira gideri ödemesine
- Faiz gideri ödemesine
- Reklam gideri ödemesine
- Komisyon gideri ödemesine

5. İşletme 1.11.200. tarihinde 3 aylık kira bedeli olarak 1.500.000.000 lirayı peşin tahsil etmiştir. Bu işlem nasıl muhasebeleştirilir?

a.

100 KASA HS.	1.500.000.000	
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.		1.500.000.000

b.

100 KASA HS.	500.000.000	
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.		500.000.000

c.

100 KASA HS.	1.500.000.000	
380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HS.		1.500.000.000

d.

100 KASA HS.	500.000.000	
380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HS.		500.000.000

e.

100 KASA HS.	1.500.000.000	
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.		1.000.000.000
380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HS.		500.000.000

6. Aşağıdakilerden hangisi fonksiyonel giderlerdendir?

- Satılan Malların Maliyeti
- Komisyon Giderleri
- Karşılık Giderleri
- Genel Yönetim Giderleri
- Reeskont Faiz Giderleri

7. Bankalardan alınan krediler nedeniyle işletme aleyhine tahakkuk ettirilen faizler 7/A seçeneğine göre hangi hesaba kaydedilir?

- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri Hs.
- Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri Hs.
- Faiz Giderleri Hs.
- Komisyon Giderleri Hs.
- Finansman Giderleri Hs.

8.

31.1.200.		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	XXX	
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.		XXX

Bu yevmiye kaydı aşağıdaki işlemlerden hangisine aittir?

- Gelecek aylarda gidere dönüşecek bir tutarın ödenmesine
- Genel yönetim giderlerinin dönem karından düşülmesine
- Peşin ödenen kira bedelinin gidere dönüşmesine
- Genel yönetim giderlerinin Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabına aktarılmasına
- İki dönemi ilgilendiren bir süreyi kapsayan peşin kira ödemesine

9. Aşağıdakilerden hangisi T.H.P. nında gelir tablosu grupları içinde **yer almaz**?

- Borç ve Gider Karşılıkları
- Brüt Satışlar
- Satışların Maliyeti
- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar
- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar

10. İşletme 1.10.200. tarihinde 4 aylık kira bedeli olarak 1.600.000.000 lirayı peşin ödemiştir. Bu işlem için aşağıdaki kayıtlardan hangisi yapılacaktır?

a.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	1.600.000.000	
100 KASA HS.		1.600.000.000

b.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	1.200.000.000	
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.	400.000.000	
100 KASA HS.		1.600.000.000

c.

180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.	1.600.000.000	
100 KASA HS.		1.600.000.000

d.

180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.	400.000.000	
100 KASA HS.		400.000.000

e.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	1.200.000.000	
100 KASA HS.		1.200.000.000